



מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

פרשת שלח

אור

הנגיעה העצמית מעבירה את האדם על דעתו:

במדבר פרק יג (ג) וַיִּשְׁלְחוּ אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאָרָן עַל פִּי יְהוָה כָּל־אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הַמָּה: (טז) אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שְׁלָח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁיעַ בֶּן נֹון יְהוֹשֻׁעַ: (לא) וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַח לַעֲלֹת אֶל הָעָם כִּי זֹזָק הוּא מִמֶּנּוּ: (לב) וַיֹּעֲזְבוּ דַבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֶתְּהָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֶתְּהָ אָרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אֲנָשִׁי מִדּוֹת: (לג) וְשָׁם רָאִינוּ אֶת הַנְּפִילִים בְּנֵי עָנָק מִן הַנְּפִילִים וְנָהִי בְעֵינֵינוּ כַּזְּנָבִים וְכַן הָיִינוּ בְעֵינֵיהֶם: במדבר פרק יד (א) וַתִּשָּׂא כָל הָעֵדָה וַתִּתְּנוּ אֶת קוֹלְכֶם וַיִּבְכּוּ הָעָם בְּלִילָהּ הַהוּא:

שאלות בפרשה:

הנה בפרשת השבוע מסופר על חטא המרגלים אשר נכשלו ודיברו לה"ר על ארץ ישראל והניאו בכך את כל בני"י מלעלות לארץ ישראל ארץ זבת חלב ודבש, ועל ידי זה נגזרה גזרה קשה על המרגלים וגם על עם ישראל שכל דור המדבר מגיל עשרים ומעלה לא יזכו להיכנס לארץ, זאת ועוד נגזר בכיה לדורות עד זמננו במשך אלפי שנים ונחרבו בו שני בתי המקדש וגזרות קשות שחוזרות על עצמן בתקופה זו. וכדי להבהיר ענין חטא המרגלים והנלמד ממנו נקדים שאלות בפרשה. א) מאחר וכתוב שהמרגלים נקראו בשם אנשים והיינו חשובים וכן ראשי ישראל המה היינו נשאי עם ישראל. ונבחרו עיי הקב"ה בודאי היו צדיקים וחכמים גדולים וכיצד יתכן שנכשלו וטעו בזה?

ב) וביותר תמוה בהקדם דברי החפץ חיים שבכדי לקרב למושגינו קצת מאורעות התנ"ך יש לדעת את המבואר בגמרא שאמרו אם ראשונים כמלאכים או כבני אדם ואם ראשונים כבני אדם או כחמורים ואפילו לא כחמורו של רבי פנחס בן יאיר. והנה המתבונן יראה אם בזמן הגמרא הבינו והבדילו כי הפער בין דור לדור הוא כהבדל האדם לחמור אשר אין לו כלל לא שוויון ולא דמיון כלל וכלל. מה נאמר אם נעשה חשבון למרחק הדורות עד דור דעה כמה מרחק ופער בנינו אליהם, ועוד יותר לנשיאי העדה שהם נבחרו הדור, ברור שלא שייך לתאר ולשער גדלותם בצדקות חכמה וכל מידה טובה, ואם כן כיצד בכל זאת הגיעו לטעות כזאת ולהחטיא את בני"י?

ג) ועוד יש לשאול לפי המבואר בחידושי הרמב"ן כאן פירש שהפסוק מנאן לפי מעלתם, והראיה שהרי המתבונן יראה שכאן כאשר מונה הנשיאים אינו מונה לפי סדר לידתו ומדוע, אלא ודאי שנכתבו כפי סדר מעלתו וגדולתו, ובכל זאת או מוצאים את כלב שלישי ויהושע חמישי במעלה זאת אומרת שהיו בניהם גם גדולים יותר מהם וכיצד בכל זאת חטאו? ג) עוד קשה שהנה רש"י פירש אנשים ראשי בני"י כשרים היו באותה שעה, ומאידך לקמן בפסוק כו כתוב וילכו ויבואו וכו' ודרשו חז"ל **במסכת סוטה דף לה ע"א** וילכו ויבאו א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מקיש הליכה לביאה, מה ביאה בעצה רעה, אף הליכה בעצה רעה. אי"כ לפי"ז נמצאו רשעים מתחילה וזה סותר לדברי רש"י לעיל שכתב כשרים היו באותה שעה?

ד) עוד יש להקשות שחז"ל דרשו כמובא ברש"י במדבר פרק יג (ב) שלח לך אנשים, למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר: ויש להבין כיצד יכלו המרגלים ללמוד ממעשה מרים בהיות ושם מרים דיברה על משה רבנו גדול הדור ומה עניין למה שדיברו על האדמה?

הכבוד מוציא את האדם מהעולם:

והנראה כדי לבאר כל ענין חטא המרגלים נקדים **דברי הזוהר [בזוהר הסולם אות ל] וז"ל בא"ד שם**, אמאי נטלי עיטא דא? אלא אמרו אי יעלון ישראל לארעא, נתעבר אנן מלהוי רישין, וימני משה רישין אחרנין, דהא אנן זכינן במדברא למהוי רישין אבל בארעא לא נזכי, ועל דנטלי עיטא בישא לגרמייהו מיתו אינון וכל אינון דנטלן מליהו עכ"ל. ביאור הענין: מבאר הזוהר שאמנם היו אנשים חשובים וצדיקים, אך חששו לשמור על כבודם היות ונבחרו להיות נשיאים במדבר חששו שמא כאשר יכנסו לארץ ישראל יעבירו משה מתפקידים וימנה אחרים במקומם, ואם כן בכדי שלא יועברו מנשיאותם החליטו לספר לשון הרע על ארץ ישראל ובכך להשפיע על בני ישראל שישארו במדבר וימשיכו להנהיג כמובן כל חטא זה לפי דרגתם אולי מתוך רצון להיות מזכה הרבים. הרי שלפי הזוהר מתבאר שהסיבה שהביאה אותם לחטא הוצאת דיבה על הארץ נבע מהדאגה על כבודם, ודבר זה יש בו משום גאווה שאם אדם עניו אין לו כלל לחשוש מכבודו וכאשר עוד יבואר לקמן. ובוזה נבין שודאי כאשר הלכו כשרים היו באותה עת כמו שדקדק רש"י כיון שלמרות שהיית בהם המעט גאווה ודאגה לכבודם עדיין אינו חטא כי אין מחשבה רעה מצטרפת, אולם דבר זה גרר אותם והביאם לחטא לשון הרע והוצאת דיבה עד שנכשלו לגמרי, וזהו שכתב רש"י להקיש הליכתם לביאתם באותה עצה כוונתו בזה שהנגיעה והחשש לכבודם שהיו חוששים לו בהליכתם היה גם בבואם. ואפשר לומר רמז שר"ת "דיבי"ה" דיבורם יצא בגלל הכבוד. נמצא בגלל נגיעת הכבוד הטעה את שיקול דעתם ולא יכלו לראות את האמת כל עוד הם נגועים בדבר הכבוד שלהם. היות ובלעדי הנגיעה היה להם להאמין בדברי הקב"ה ולא לחשוש על כבודם כי לך השם הממלכה והגדולה ובידך לגדל ולחזק הכל.



מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

כישלון ירבעם מידת הגאווה:

ויסוד זה נלמד גם ממעשה של ירבעם בן נבט המסופר עליו במלכים א סוף פרק יא ובפרק יב שלאחר שהמליכו אותו בני ישראל והתחלקה המלכות לשניים מלכות יהודה ומלכות ישראל, חשש שאם יעלו בני ישראל לרגל לבית המקדש הנמצא בשליטת מלכות יהודה, מתוך ההתפעלות של עבודת המקדש ימשכו בחזרה למלכות יהודה ויעזבו אותו, ולכן נועץ והחליט להעמיד שני צלמים אחד בבית אל ואחד בן והכריז ברבים אלה אלוהיך ישראל אשר הוציאת מצרים ועשה במות והקריב קורבנות ללא כהנים וכהנה חטאים אשר החטיא את בני ישראל, וזה אשר אומרת הגמרא **במסכת סנהדרין דף קא ע"ב** דאמר ר' נחמן גסות הרוח שבו העבירתו על דעתו שדאג למלכותו שלא תלקח ממנו. והנה דבר זה לראות הנהגה כזו הדבר תמוה מאוד היות שבגמרא **מבואר בדף קב ע"א** על נבואת אחיה השלוני [מלכים סוף פרק יא] שפגש את ירבעם ותפס השלמה החדשה שהיה לובש וקרע אותה לשנים עשר קרעים ואמר לו שהקב"ה החליט לקרוע מלכות עם ישראל ועל עשרת השבטים הוא ימלוך ואילו רחבעם ימלוך על שני שבטים יהודה ובנימין וכו' ודרשו חז"ל מהו שלמה חדשה שדרשו דברים חדשים שלא שמעתם אוזן. או שלמה חדשה שאין בתורתו שום דופי, עוד דרשו שכל ת"ח היו כנגדם כעשבי השדה. ובדאי שאם הקב"ה שלח הנביא לקחתו למלך מפני שהוא היה הראוי ביותר למלוך מפאת מעלותיו, וכיצד הדרדר והשתנה וחסא והחטיא את הרבים חטאים כאלה? ועוד יש להוסיף שהוסיפו חז"ל שם במסכת סנהדרין דף קב ע"א אחר הדבר הזה לא שב ירבעם מדרכו הרעה, מאי אחר: אמר רבי אבא אחר שתפשו הקדוש ברוך הוא לירבעם בבגדו, ואמר לו חזור בך, ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, אמר לו, מי בראש בן ישי בראש אי הכי לא בעינא. הפלא ופלא למרות כל חטאיו הקב"ה ביקשו לחזור בתשובה ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, מה תשובתו לקב"ה מי בראש, והשיבו הקב"ה בן ישי אמר אם כך אינו מעוניין איך יתכן? ובפרט שכותבים בעלי המוסר אם ירבעם היה מתבונן בבקשת הקב"ה אמר לו אני ואתה ובן ישי זאת אומרת שאמר לו שהוא יהיה בראש לפני בן ישי, אך מרוב העירורן של הנגיעה והגאווה כאילו לא שמע או שלא הסתפק ברמוזו אלא רצה שיאמר לו במפורש שהוא בראש, שומו שמים עד היכן יכול האדם להדרדר? אלא כמו שכתבו חז"ל גסות הרוח שבו העבירתו על דעתו וחיפש את הכבוד, היות וכאשר יש גאווה הרי ממילא דואג לכבודו שלא יפגע, ולכן חשש מעליה לרגל שאולי תבטל על ידי זה מלכותו, ולכן טיכס עצה כיצד למנוע מבני ישראל את העליה לרגל בכל מיני תחבולות עד שהיה מוכן לחטוא ולהחטיא את הרבים בעבודה זרה, הרי חז"ל מלמדים אותנו פרק חשוב בטוהר המידות של האדם אפילו גדול שבגדולים על ידי אותו שורש של גאווה ושמירת כבודו יכול להידרדר עד שאול תחתית מפני שהוא נגוע לעצמו ומסוגל לפעול ולעשות מעשים חמורים ביותר מפני שאינו מסוגל לראות את האמת ואת הטעות שלו.

כישלון מרים:

ולכן אומרים חז"ל זה הטעם שהסמיכה פרשת מרים לפרשת המרגלים, היות ואת היסוד הגדול הזה שכאשר יש לאדם נגיעה עצמית יכול לטעות בצורה חמורה ביותר יכלו ללמוד ממעשה מרים שבמה היא נכשלה בטענה וכי רק במשה דיבר השם הרי גם בנו דיבר ומדוע הוא פורש מאשתו יותר מאחרים, ותשובת השם הייתה כיצד הם בכלל משוים את עצמם לדרגת משה הרי יש פער כרחוק מזרח למערב כל נביא מדבר איתו השם בחלום ובחידות ואילו משה פה אל פה אדבר בו, גילה להם הקב"ה עד כמה הנגיעה העצמית שלהם מטעה אותם להשוות את עצמם לדרגת משה רבנו, ונענשנה על כך. ובאמת כל מי שלומד בתורה רואה בצורה הברורה ביותר שדרגת משה גדולה מהן הוא המוציא את בני ישראל והוא השליח שבחר בו הקב"ה לגאול את ישראל הוא קרע את היס ורק הוא עלה להר סיני לקבל את התורה ואיך יתכן שלמרות כל הדברים הגלויים האלה עלה בדעתם שהם באותה דרגה? אלא מתוך הנגיעה העצמית אין רואה האדם את חסרונותיו וזאת האיר השם יתברך את עניהם ונענשנה על כך בצרעת. וזו התביעה על המרגלים איך אחרי שראיתם שאפילו בדברים כאלה גלויים יכול האדם לטעות מפני הנגיעה שיש לו וקל וחומר אתם שחוששים על כבודכם ברור שלא תוכלו לראות האמת והיה עליכם לחפש רק הטוב שבדברי הקב"ה אחרת ודאי אתם טועים מפני הנגיעה.

נסיון קרח:

וכך הדבר בפרשת קרח אשר כל המחלוקת מקורה כי כל העדה קדושים ומדוע תתנשאו על וכו', וכמאמר חז"ל עינו הטעות, הנגיעה העצמית והרדיפה אחר הכבוד לפי דרגתו היו בעוכרו שלא יכל להבדיל בין משה לכל העדה כי כולם קדושים ומדוע תתנשאו. נמצא שדבר זה הוא נסיון גדול מאוד אצל כל אדם בדרגתו אשר נמצא חושב תמיד כיצד לרומם כבודו ולהשפיל חבירו בשביל להתרומם, ואפילו גדולים נכשלים במידה זו עד שח"ו יורדים לבאר שחת.

עצת הרמב"ן באגרת לבנו:

ולזאת כתב הרמב"ן באגרתו לבנו מצווה אותו שידע להעריך כל אדם באשר הוא יחשוב שאולי יש בו מעלה גדולה ממנו, אם עשיר ואם עני אם חכם ואם טיפש, וכדו' הרי שזוהי היסוד בעבודת השם כדי לתקן מידותיו.

השוחד העצמי גורם לכישלון:

ובדרך זו יובן סוף הפרשה שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וחז"ל דרשו אחרי לבבכם זו מינות. **ומקשה הרי' אלחנן ווסרמן** כיצד יתכן שהכפירה שהיא בראשו של אדם ומדוע דרשו זאת על ליבו? ומבאר בקובץ המאמרים שיסוד הכפירה מתחיל מהנגיעה העצמית שהוא השוחד הגדול ביותר להטיב עם עצמו ולמלא את תאוותיו ותשוקותיו שמקורן בלב, וזה מטה שיכלו לחשוב דברים כפי שנוח לו עד כדי כך שאינו יכול לראות האמת, ולכן השורש לכפירה היא נובעת ממידות האדם ותאוות ליבו שרוצה בהפקר ומתוך אותה נגיעה מסתנוור שיכלו ורואה את האדם לעמוד והעמוד לאדם ומעדיף לכפור בכדי שיוכל למלא את תאוותיו כאשר מאריך שם באריכות נפלאה.



מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

מעשה המוכיח עד כמה נגיעה מסנוורת:

מעשה נפלא מופיע בספר "עלינו לשבח" שלולא הובא ע"י הגר"י זלברשטיין שליט"א היה ספק במהימנותו והוא משכנע עד כמה כוחה של נגיעה יכול להשפיע בצורה חמורה ולהביא את האדם למעשה שפלות. מעשה בשדכן שהציע את בת פלוני לבן פלוני וכבר בשלב הראשון נראה היה שההתאמה מוצלחת במיוחד, השידוך שהחל ברגל ימין התקדם יפה יפה ועבר עד מהרה לפסים מעשיים המשודך והמשודכת נפגשו כמה פעמים והיו מרוצים האחד מהשני, גם ההורים משני הצדדים יצרו שפה משותפת ובאופק הלא רחוק אפשר היה כבר לשמוע את שבירת הצלחת במזל טוב. וכמו בכל דבר מוצלח שלח גם כאן השטן את ידו וניסה 'לקרוע' את השידוך וכמעט שהצליח. יום יומיים לפני שהצדדים היו אמורים להודיע על סיומו המוצלח של השידוך מתקשר לביתו של השדכן חבר טוב ומודיע לו על בואו ארצה בימים הקרובים עם בתו המצויינת לה הוא מחפש שידוך הגון ומבקש ממנו להירתם למשימה ולסייע לו במציאת זיווג מתאים. בתוך הדברים הודיע החבר לשדכן שאם משימתו תצליח בידו והוא יהיה השליח הטוב להביא את בתו בברית האירוסין ישלשל לידו הון עתק ונקב בסכום שאינו מוכר כאן בארץ ישראל מיודענו השדכן מאזין לדברים וליבו יוצא היות ולכל אורך השנים שהוא עוסק במקצוע זה לא התגלגל לידו סכום כסף כה גדול משידוך אחד, הוא מאמץ את מוחו כדי לאתר בחור שיענה על כל הדרישות ולפתע עלה במחשבתו רעיון שטני ולא עבדו דקות אחדות והוא כבר בדרך למימוש, בעוד שבביתה של המשודכת הראשונה בה פתחנו את הסיפור כבר מתכוננים להודיע על הסכמתם לאירוסין מתדפק השדכן אצלם ומודיע שיש לו דבר סתר לשוחח עם האב, משנכנסו יחד לחדר 'מגלה' השדכן לאבא שהאדם המיועד להיות מחותנו דהיינו אבי הבחור מדבר עליו דברים לא טובים "ובאוזני שמעתיו מספר לאחרים על מעשים רעים שעשית". "גם אתה מבין שהייתי מעוניין מאוד שהשידוך שהצעתי לכם ייצא לפועל" המשך השדכן "אבל חוששני ממה שיקרה ביום שאחרי אם היום הוא מדבר עליך בצורה כזו מי יודע מה יהיה אחר כך, ראיתי מחובתי לגלות באוזניך את הדבר כדי שלא תבוא אלי אחר כך בטענות". לא צריך להיות חכם גדול כדי להבין שכבר באותו מעמד הודיע אבי המשודכת שהוא מבטל את העסק. אבל השדכן שדמותו באה לידי ביטוי מדויק בראשי התיבות של המילה 'שדכן' שקר דובר כסף נוטל לא הסתפק בכך וכדי להיות בטוח שהצליח להביא לפירוק השידוך הלך גם אצל אבי הבחור ו"גילה" באוזניו מה שהצד השני מדבר עליו, איש זה הלך בדרכו של אהרון הכהן אבל בדיוק בכיוון ההפוך, השלב הבא כמובן היה הצעת שמה של הבת שהגיעה עם אביה מחו"ל לאותו בחור שעזב את ההצעה הראשונה בחור זה היה אכן אחד המצויינים ביותר בישיבתו וכך עלה במחשבתו של השדכן הנוכל לגרוף לכיסו את אלפי הדולרים שהציע לו החבר, השניים אכן נפגשו אבל הקב"ה שראה וידע הכל לא שיגר הפעם את השטן כדי להפריד בין הדבקים, הוא עצמו הוא ולא שליח, מנע מהשדכן את האפשרות להרויח כסף על חשבון הסכסוך בין שתי המשפחות הראשונות, ההצעה לא יצאה אל הפועל. והשדכן הנוכל יצא קרח מכאן ומכאן. והנה חלפו כמה חודשים ולפתע נזכר אבי המשודך הראשון בהצעת השידוך ההיא שכמעט ונסתיימה ובמוחו מתחילים לכרסם ספקות הכיצד יתכן שאבי המשודכת דיבר עליו דברים לא טובים "הרי אני מכיר אותו היטב ולא מהיום ולא נראה לי שאכן כך היו פני הדברים" הוא אומר לבנו. וממחשבה למעשה הוא מחליט להתדפק ישירות על דלת ביתו של הצד השני שכמעט היה למחותנו ולשוחח עימו על הנושא ובכך לבדוק את נכונות המידע שהעביר לו השדכן בזמנו. ואבי המשודכת פתח עליו זוג עיניים תמהות "אני אני דיברתי עליך מילה אחת לרעה אדרבה בזמנו קיבלתי ידיעות שאתה הוא זה שפתחת עלי את פיך וסיפרת דברים שלא עשיתי מעודי". לא עוברות שניות ספורות והשניים עומדים על העלילה הנוראה שנירקמה על ידי השדכן ונופלים האחד לזרועות של השני ועוד באותו יום נשברה הצלחת במזל טוב. למרות חיתומו הטוב של השידוך עצמו הסיפור עם השדכן עוד לא נגמר מה שקרה עכשיו הוא ממש בבחינת הבלתי ייאמן הנוכל ההוא ששמע שהשידוך בין שתי המשפחות יצא לפועל בא וביקש את המגיע לו. "הרי אני הצעתי לכם את השידוך הזה ואם כן מגיע לי תשלום על כך" טען בחציפותו הנוראה. המשפחות באו אלי [לגר"י זלברשטיין] ושאלו האם יש לטענתו זו של השדכן סימוכין בהלכה, שאלתי על כך את גיסי הגר"ח קנייבסקי שאמר שראשית לכל צריך להודיע לשדכן שבשבת הקרובה יכריזו עליו הגבאים בבית הכנסת כ'נוכל' וכמי שצריך לברוח הימנו כמטחווי קשת, ובאשר לטענתו הרי הוא היה זה שבמו ידיו ביטל את השידוך ואם כן גילה בדעתו שלא ניחא ליה השידוך הזה ומה יש לו עוד לדרוש כסף.

מוסר השכל:

עלה בידנו ללמוד מוסר השכל עד כמה האדם נגוע לעצמו ומתוך רדיפה אחרי הכבוד או אחרי תאוותו האדם מסוגל לטעות ולראות ולהבין הכל הפוך בגלל הנגיעה והאינטרס העצמי ויכול להתוכח עם אחרים על צדקתו כמו מרים והמרגלים וכמו קרח נגד משה וירובעם ירדו עד שאל תחתית בגלל הנגיעה ואף גרמו לאסונות כבדים על ישראל לאורך כל הדורות ואם בארזים נפלה שלהבת מה יאמרו איזובי קיר בני אדם בזמננו אין ספק שבכל נושא שהאדם נגוע בו לעולם לא יוכל לשפוט הדבר בצדק כי תמיד יראה רק את צדקתו ולא יהיה מסוגל להבין צד אחר וזה בכל תחומי החיים בינו לבין אשתו או לבין שכניו או חביריו ולזאת הדרך להינצל מכך עשה לך רב והסתלק מהספק תמיד צריך להתייעץ עם צד שלישי שאין לו נגיעה ולנהוג על פיו ובה לא יצא שום מכשול מתחת ידו, יעזור השם שנזכה שהקב"ה יאיר את ענינו תמיד לראות האמת ולעשות רצון השם יתברך וישפיע עלינו ממרום ישועות ונפלאות אמן ואמן.

בכבוד רב
מרדכי מלכא